

N:o 31.

Ank. till Riksd. Kansli d. 23 Mars 1867, kl. 1 e. m.

Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 5) Utlåtande N:o 6, angående fråga om öfverflyttning till Bankerna af Landt-Ränteriernas kassaförvaltning.

Sedan under sistförlidne riksdag Herr A. Gustafsson Bennich uti hos Ridderskapet och Adeln väckt motion (N:o 373) föreslagit Rikets Ständer, att besluta underdånig hemställan, "det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och till Rikets näst sammanträdande Ständer öfverlemna förslag till indragning af samtliga landtränterierna, med öfverflyttande af deras kassaförvaltning på bankerna, och att emellertid ledigblifvande landträntmästaretjenster måtte endast efter förordnanden tills vidare bestridas," till stöd hvarför bemälde motionär sökt utveckla fördelarne af en anordning i berörda syfte, icke allenast till förekommande deraf, att vid den tid, då bidragen till statsbehofvens fyllande inflyta och en betydlig del af landets rörelsekapital drages ur den allmänna rörelsen, större summor blifva kvarliggande i de allmänna kassorna, derifrån de endast småningom hinna att åter sprida sig dit, hvarest de för affärs- och näringslifvet äro behöfliga, utan äfven på det dessa medel ej måtte längre tid förblifva ofruktbara, utan användas så, att de bära åtminstone någon ränta, samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet i Betänkande N:o 35, på anförda skäl, jemte det Utskottet ansett indragning af landträntmästaretjernerne icke för närvarande böra ifrågakomma, hemställt, att Rikets Ständer skulle hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville "taga i öfvervägande om icke de Statens medel, som för närvarande ingå till och förvaras i landtränterierna, kunde genom insättning i bankerna göras fruktbarande och för allmänna rörelsen tillgängliga samt, i händelse en sådan

anordning skulle befinnas lämplig, i nåder låta utarbета samt till Riksdagen öfverlemna förslag till de bestämmelser, så väl i fråga om förändrad organisation af Länsstyrelsernas kassaförvaltning, som i andra hänseenden, hvilka för ändamålet pröfvades nödiga“, men denna hemställan icke af Ständerna bifallits; så har Herr *Ad. Sköldberg* å förevarande riksdag i Kammaren väckt motion (N:o 106), som blifvit till detta Utskott hänvisad och hvaruti motionären dels åberopat, att jordbruket och näringarne i allmänhet lida brist på erforderligt rörelsekapital, samt att sådant i hög grad gjorde sig kännbart gällande de tider af året, då skatterna insamlades och skrinlades i de allmänna kassorna, hvaremot genom medlens insättande i stället uti någon af ortens banker den fördel vunnes, att icke allenast Staten erhöll någon ränta på sina medel, utan de snart kommo den allmänna rörelsen till godo inom den ort, der de blifvit insamlade, dels hänvisat till Herr *Bennichs* ofvannämnda motion och Ekonomi-Utskottets deröfver afgifna betänkande vid motionärens gjorda förslag, att derest frågan icke skulle kunna redan nu till slutligt afgörande företagas, Riksdagen åtminstone måtte besluta en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t af enahanda innehåll Ekonomi-Utskottet, enligt hvad ofvan ofvännämndt, förra riksdagen föreslagit.

Samma Utskotts betänkande innehåller, bland annat: “Utskottet har icke kunnat förbise det menliga och störande inflytande på penningställningen, som indragning på en gång i statskassan af den allmänna uppbörden eller andra betydliga skattebelopp medför. Oaktadt förbättringar i detta hänseende vidtagits i sednare tider genom föreskrifter, syftande att förekomma alltför stora summors hopande i kassorna samt påskynda deras spridande tillbaka i allmänna rörelsen, kan det icke hindras, att ju större belopp för någon tid antingen blifva skrinlagda, i afvaktan på användande, eller ock endast på en längre omväg komma tillbaka i rörelsen. Uti vårt på rörelsekapital fattiga land, hvars vidsträcktighet i förhållande till befolkningens täthet jemväl försvårar användandet af de utvägar till undvarande af kontanta penningar, som nutiden uppsökt i ett utbildadt bankväsende, blifva de antydda olägenheterna allt mera kännbara, och i jemförelse med dem är i sjelfva verket den ränteförlust, som uppkommer derigenom, att penningarne ligga qvar någon tid i de offentliga kassorna, af endast ringa betydelse.

Detta ämne har ock förut varit föremål för Rikets Ständers uppmärksamhet i sammanhang med fråga om förändring af Statskontorets organisation och af arbetsordningarne för öfriga i Stockholm befintliga förvaltande embetsverk, som äro försedda med egna kassor; och Rikets Ständer uttalade i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t den 16 Maj 1863 sin åsigt beträffande olägenheterna deraf, att Statsverket för sina utgifter nödgades hålla kontant kassa i hvarje ränteri och en mängd särskilda förvaltande verk. Af en för utredande af detta ämne tillsatt komité har underdånigt betänkande nyligen blifvit afgifvet, och af en

samma betänkande vidfogad bilaga har Utskottet inhämtat, att i de särskilda landt-ränterierna funnos vid 1862 års slut följande kontanta behållningar, nemligen:

i	Upsala	R:dr	26,342: 12.
„	Stockholm	„	77,024: 46.
„	Nyköping	„	68,997: 14.
„	Linköping	„	94,510: 21.
„	Wisby	„	20,702: 34.
„	Calmar	„	94,151: 78.
„	Carlskrona	„	91,926: 67.
„	Jönköping	„	65,211: 80.
„	Wexjö	„	31,112: 31.
„	Christianstad	„	88,722: 86.
„	Malmö	„	178,586: 86.
„	Halmstad	„	31,134: 24.
„	Göteborg	„	55,749: 47.
„	Wenersborg	„	48,671: 51.
„	Mariestad	„	52,617: 10.
„	Örebro	„	85,151: 37.
„	Carlstad	„	51,978: 13.
„	Westerås	„	40,574: 45.
„	Falun	„	81,412: 87.
„	Gefle	„	14,066: 68.
„	Hernösand	„	17,670: 35.
„	Östersund	„	7,723: 40.
„	Umeå	„	26,529: 69.
„	Luleå	„	163,479: 93.

Dessa belopp, tillsammanlagda utgörande omkring 1 1/2 million R:dr, äro redan i och för sig icke obetydliga med afseende å möjligheten att i allmänna rörelsen undvara dem; men dervid måste bemärkas, att den 31 December icke är en af de tidpunkter, då kassabehållningen hos ifrågavarande ränterier är som störst, utan att deremot vid andra tillfällen, såsom när kronoutskylderna värtiden nyss influtit, eller då bränvinsskatten för en termin inlevererats, ojemförligt större summor otvifvelaktigt kunna befinnas sammandragna i ränterierna, och det samtidigt, så att förlägenhet i allmänna rörelsen uti en del af landet icke kan afhjelpas genom bistånd från en annan del. Från ränterierna åter behöfva medlen en ganska lång tid för att spridas. Huruvida detta sednare lämpligast kunde förmedelst de enskilda bankerna åstadkommas sålunda, att statsmedlen insattes uti dem i stället för ränterierna, hvaraf ock skulle följa, att liqvider för Kronans räkning måste af samma banker besörjas, är åter en fråga, som, Utskottet veterligen, icke tillförene varit föremål för Rikets Ständers pröfning. Den förtjenar

onekligen den sorgfälligaste granskning, med hänsyn förnämligast till angelägenheten för Staten att ega säkerhet, det ifrågavarande medel blifva just på sina rätta tider för sina afsedda ändamål disponibla. Den vidt omfattande pröfning, detta ämne påkallar, är Utskottet naturligtvis ej i tillfälle att deråt egna, utan torde den böra öfverlemnas åt sakkunnige personer; men Utskottet kan för sin del ej neka giltighet åt hvad motionären yttrat beträffande de enskilda bankernas vederhäftighet och den ansvarighet därför, Staten på visst sätt bör vidkännas, då det är Staten sjelf, som åt dessa banker gifver lagar för deras verksamhet och utöfvar kontroll å dessas efterlefnad, likasom det måste erkännas, att, för den oförmodade händelse, att det numera öfver hela landet utbredda nätet af enskilda banker drabbades af en allmännare olycka, som vållade deras obestånd, den direkta förlust, Statsverket såsom fordringsegare hos dem kunde göra af flera eller färre innestående ränterikassor, vore obetydlig i jemförelse med den, som hela landet vid en dylik tilldragelse skulle lida, och som utan tvifvel skulle framtvinga Statens mellankomst till hela folkets och allmänna rörelsens hjälp.

Då Utskottet sålunda finner sig, på nu upptagna och i öfrigt uti sjelfva motionen anförda skäl, böra understödja motionärens förslag i hvad som måste antagas utgöra dess hufvudsyfte, anser Utskottet deremot indragning af landtränmästaretjensterna åtminstone icke för närvarande böra ifrågakomma. Det torde icke kunna tagas för afgjort, att genom den anordning, som, efter ärendets behöriga utredning, må blifva föreslagen, nämnda tjänster blifva helt och hållet öfverflödiga, enär dels synes oundvikligt, att ett sådant förvaltande verk som en länsstyrelse alltid måste ega en mindre kassa, bestående åtminstone af s. k. expensmedel, dels vården om och utlevererandet af stämpladt papper utgör ett tränmästarens åliggande, som, i anseende till den redan stora mängden af öfriga tjänstemäns inom länsstyrelserna göromål, icke lärer kunna på någon annan afdelning af styrelsen öfverflyttas utan tillökning af tjänstemännens antal, dels ock den kontroll å ut- och ingående anordningar m. m., hvilken hittills ansetts nödig och varit landtränmästarens uppdragen, icke skulle kunna öfverlemnas åt de enskilda bankerna, hvilkas egenskap af enskilda inrättningar, utan förblandning med Statens embetsförvaltning, enligt Utskottets tanke, bör blifva orubbad.“

Med stöd af häruti upptagna skäl och hvad motionären anført, som Utskottet anser ega giltighet uti ifrågavarande hänseende, finner Utskottet sig böra tillstyrka Riksdagen på sådant sätt bifalla Herr Sköldbergs motion, att Riksdagen beslutar aflåta underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan, att Kongl. Maj:t tager i nådigt öfvervägande, huruvida icke den hufvudsakligare delen af de Statens medel, som för närvarande ingå till och förvaras i landtränterierna, kunde göras fruktbarande och för den allmänna

rörelsen tillgängliga genom medlens insättande i Riksbanken och dess Lånekontor i orterna, äfvensom hos de sparbanker i Riket, hvilkas organisation är eller framdeles blir af den beskaffenhet, att de kunna och vilja emottaga dylika medel till förvaltning, samt att, i händelse en slik anordning skulle af Kongl. Maj:t befinnas lämplig, Kongl. Maj:t låter i nåder utarbета, och till Riksdagen öfverlemna förslag till bestämmelser, hvilka för ändamålet pröfvas nödiga.

Stockholm den 15 Mars 1867.

På Utskottets vägnar:

Axel Reutercrona.

Ordförande.
